

“I tro forstår vi at verden er skapt ved Guds ord,
og at det vi ser, har sitt opphav i det usynlige.”

– Heb 11,3

2018-12-06

FORKORTET UTGAVE

Skapelse VS utvikling

Jan Bygstad
Egil Helland
Erling Rantrud

DELK

1 Innledning

I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden.

– 1 Mos 1, 1

Bibelen, bøkens bok, bruker kun ett vers på å fortelle hvordan hele universet ble til. Innholdet i denne enkle, korte setningen har gitt støtet til de mest komplekse og omdiskuterte spørsmål: Hvordan ble verden og universet egentlig til? Finnes det en Gud? Hvor kommer vi mennesker fra? Er vi skapt eller utviklet?

Dette dokumentet er en **svært** forkortet utgave av en redegjørelse for hva de forskjellige vitenskapelige og teologiske synene er, DELKs bibelsyn og hva de første kapitlene i 1 Mosebok faktisk sier. Det følger samme oppbygning og kapitteinndeling som hovedutgaven, slik at du enkelt kan finne ytterligere utdypning ved behov. Kapittel 7 (konklusjon) og 8 (bruk i skolen) er gjengitt i sin helhet, mens alle andre kapitler kun har kort forklaringstekst til sitt innhold.

2 Bakgrunn

2.1 En kort historikk

Dette kapittelet gir et overblikk over vitenskapelig og teologisk historikk siden Charles Darwin utga sin bok *On the Origin of Species* i 1859 og frem til i dag, med spesielt fokus på Norge.

2.2 Evolusjonslæren som eneste sanne svar - eller?

Kapittelet setter fokus på at det i flere vitenskapelige kretser nå stille spørsmålstegn til evolusjonsteorien.

2.3 Problemet med to verdenssyn

Kapittelet forklarer naturalisme og teisme/kreasjonisme, og hvilke forskjellige av-arter av disse synene som rår, såkalte hybrid-teorier.

3 Bibelsyn

3.1 Vår bekjennelse

Kapittelet tar for seg DELKs grunnregler og bekjennelse.

3.2 Hva betyr det?

Kapittelet tar for seg hva DELKs bekjennelse betyr i forhold til fortolkning av skapelsesberetningen i Bibelen, og forståelsen av at skaperverket og Bibelen er de to “bøkene” som formidler Guds åpenbaring.

3.3 Jesus og apostlene forkynnte 1 Mosebok som sann historie

Her vises eksempler fra Det nye testamentet på hvordan Jesus og apostlene forholdt seg til 1 Mosebok.

3.4 Periodeteorien i lys av vår bibelforståelse

Periodeteorien forklares.

3.5 Gap-teorien i lys av vår bibelforståelse

Gap-teorien forklares.

4 Hva sier egentlig 1 Mosebok 1-3?

4.1 Om skapelsesberetningen (kapittel 1-2)

En gjennomgang av kapittel 1 og 2 av skapelsesberetningen. Vi starter med å se på hva samtidens skapelsesmyter sier, hva Bibelens skapelsesberetning sier og hva som er annerledes, og til slutt hvordan dette danner et fundament for hele resten av Bibelens åpenbaring.

4.2 Om Syndefallet (kapittel 3)

En gjennomgang av kapittel 3 av skapelsesberetningen. Fokus er på forståelsen av hva en åndelig virkelighet er, hvordan synden kommer inn i verden, og hvilke konsekvenser dette gir.

5 Evolusjonslæren som ideologi

Kapittelet tar for seg evolusjonslæren og problematiserer dens ideologiske sider, og hvilke konsekvenser det gir for gudsforståelse, menneskesyn og etikk i vår tid.

6 Grenseoppgang mellom teologi og vitenskap ift utviklingslære

6.1 Om vitenskapelig arbeid

En redegjørelse for hvordan vitenskapelig arbeid gjøres for at det skal kunne etterprøves og verifiseres, med et historisk tilbakeblikk.

6.2 Verifisering av historisk kunnskap

Kapittelet diskuterer hvordan historisk kunnskap verifiseres.

6.3 Hvordan bevise en engangsbegivenhet vitenskapelig?

Kapittelet diskuterer skapelsen som engangsbegivenhet (singularitet), og hvordan dette skal forstås i naturvitenskapelig kontekst.

6.4 Umuligheten av vitenskapelige bevis på vår opprinnelse

Kapittelet gjennomgår hvordan verken skapelse/kreasjon og utvikling/evolusjon kan bevises.

6.5 Syndefallet – et brudd i naturens orden

Her diskuteres hvordan syndefallet er et brudd i naturens orden, og syndefallets påvirkning på jorden vår.

6.6 Problematiske data i evolusjonsteorien

Kapittelet peker på funn og fakta som vanskelig lar seg forklare ut i fra evolusjonsteorien.

6.6 Utviklingslæren i lys av moderne mikrobiologi

Kapittelet ser nærmere på hva som har kommet frem i senere tid innenfor mikrobiologi, og hvordan det påvirker utviklingslærens ståsted.

7 Konklusjon

På bakgrunn av gjennomgangen på disse sidene vil vi kort oppsummere som følger:

1. Bibelen er Den hellige skrift, Guds ord, som er den overordnede norm og kilde for tro, lære og liv. Dette fordi Skriften er *åpenbaring*, der Gud ved Den Hellige Ånd taler gjennom apostler og profeter (Ef 2,20). Den kristne kirke skal ikke ha et annet forhold til Skriften enn Jesus og apostlene, og må øve seg i «ikke å gå ut over det som er skrevet» (1Kor 4,6).
2. Verden vi lever i er Guds verden. Bibelen forteller oss at skaperverket vitner om ham (Rom 1, 20 og Salme 19, 1-4). Kirken bør derfor i utgangspunktet ha en positiv innstilling til vitenskap og forskning, siden det virker til opplysning om Guds storhet som skaper, så lenge den ikke innskrenker eller bortforklarer hans eksistens.
3. Bibelens stilling som kirkens og troens fundament medfører med nødvendighet en kritisk prøving av enhver ideologi og tankebygning (2Kor 10,5). Utviklingslæren må behandles som en vitenskapelig teori og ikke som empirisk eller «bevist» sannhet. Fordi vitenskapelige teorier i prinsippet alltid er åpne for revisjon eller å kunne erstattes av ny erkjennelse, kan skiftende tiders vitenskapelige erkjennelse ikke fungere som tolkningsnøkkel til Bibelens tekster.
4. Skapelsesberetningen(e) i 1Mos 1-2 er ikke å anse som speilbilde av primitive førvitenskapelige forestillinger om verdens tilblivelse, men er «tilbakeskuende profeti» hvor Gud åpenbarer hvem han er i forhold til alt skapt. Kap. 1 gir en «teosentrisk» fremstilling av skapelsen (ser alt i forhold til Gud), kap. 2 en «antroposentrisk» (ser alt i forhold til mennesket).
5. Skapelsesberetningen i 1Mos 1 utelukker:
  - a. At verden/materien er evig –
  - b. At det finnes flere enn én skaper –
  - c. At det onde er evig eller fra begynnelsen, eller at det onde ligger i materien –
  - d. At Gud og det skapte kan blandes sammen (panteisme) –
  - e. At Gud er underlagt noen naturlovmessighet eller -nødvendighet –

6. Skapelsesberetningen(e) er derfor Israels «Credo» (trosbekjennelse) overfor ulike skapelsesmyter og gudsforestillinger i Israels omverden (Salm 24,1). Troen på den allmektige Gud som skaper og oppholder er på samme måte grunnleggende for all kristen tro overhodet.
7. Litteraturtypen som 1Mos 1 representerer tvinger ikke til å anta at jorden bare er 6000 år gammel, eller at ordet «dag» i skapelsesberetningen må forstås som et døgn på 24 timer. Dette innebærer likevel ikke at det er nødvendig å godta vår tids rådende vitenskapelige paradigme som forutsetter et univers som er blitt til gjennom «Big bang» for ca 14 milliarder år siden, og at livet har utviklet seg på jorden i løpet av de siste 500 – 800 millioner år.
8. Skapelse (i betydningen den første skapelse, *creatio prima*) i Bibelens forstand kan etter sin egenart ikke undersøkes, påvises eller bevises ved noen vitenskapelig metode, men er gjenstand for tro (Hebr 11,3). Motsatt kan der både på bibelske og vitenskapelig premisser stilles grunnleggende spørsmål ved evolusjonsteorien.
9. Forestillingen om at mennesket er et høyerestående dyr, slik evolusjonsteorien kan forstås, er uforenlig med kristen tro. Mennesket er skapt i Guds bilde og skapt til samfunn med sin Skaper. Dette er grunnlag for menneskeverdet og kristen etikk.
10. Syndefallet må forstås som en begivenhet i historien, og ikke som en myte. Dette innebærer at de to første mennesker – Adam og Eva – var historiske personer, og derfor stamforeldre til hele menneskeheten (Apg 17,26; Rom 5,12ff).
11. Som historisk begivenhet har fallet også historiske konsekvenser:
  - a. Døden – 1Mos 3,19; Rom 5,12ff; 6,23; 1Kor 15,21f. Dersom døden ikke er syndens lønn, kan Jesu død heller ikke ha sonende betydning.
  - b. Arvesynden – 1Mos 6,5; 8,21; Salm 51,7; Rom 5,18f.
  - c. Forbannelsen – dvs. at livsvilkårene ble fundamentalt forandret på jorden: 1Mos 3,17; Salm 90; Rom 8,20ff.
12. Dette innebærer at syndefallet setter skille mellom et *før* og *etter*: Før fallet gjelder det om skaperverket at «det var meget godt» (1Mos 1,31), og at det dermed ikke var noen død. At denne tilstand skal gjenoprettes, er en sentral side ved det kristne håp (Åp 21,1ff; 22,1ff; Fil 3,20f; 1Kor 15). Dette skillet mellom før og etter betyr at verden ikke alltid har vært slik vi kjenner den, men at det har vært et brudd som adskiller den opprinnelige skapte verden fra den fallets verden som vi er fortrolige med.

8 Hvordan underviser vi om dette i skolen?

Lær den unge den vei han skal gå! Så viker han ikke fra den, selv når han blir gammel.

– Ordsp 22,6

Vi vil trekke frem noen viktige momenter vedrørende hvordan det undervises om temaet skapelse i DELKs skoler.

DELKs skoler er til enhver tid underlagt departementets gjeldende lovverk og godkjente læreplaner fra Utdanningsdirektoratet. Dette gjelder også KRLE, der DELK har egen læreplan, og naturfag, der DELK følger den offentlige læreplanen. Det betyr at DELK som kirkesamfunn og skoleeier ikke står fritt til å velge hvilke emner som skal undervises eller ikke, men skolene sin egen formålsparagraf og synligjøringstillegg gir en del rettigheter. Vi har lov til å drive forkynnende undervisning og lærerne kan peke på hva vi mener er riktig og galt i ulike emner. Vi har lov til, og vi skal, fremholde Bibelen som Guds ord og rettesnor for tro og liv.

Med dette som bakteppe vil vi trekke frem følgende som en veiledning til lærere som underviser Skapelse vs Utvikling i DELKs skoler.

1. **Evolusjonsteori eller evolusjonslære?**

Flere lærebøker i Naturfag presenterer evolusjonslæren som sannhet og ikke som teori. Det er derfor avgjørende at det i undervisningen blir presisert at Big Bang og evolusjon er teori og ikke empirisk sannhet. Det er viktig at elevene lærer å bli gode kildekritikere og utrustes med dømmekraft til selv å vurdere ulike kilder og faktaopplysninger.

2. **Gud som skaper**

Vi vil uforbeholdent fastholde Gud som skaper og opprettholder av alt liv på jorden fra skapelsen og frem til i dag. Hva skapelse er og hvordan Gud har skapt verden, har Gud åpenbart gjennom sitt ord i Bibelen. Som beskrevet i dette dokumentet, finnes det ulike måter å lese, og forstå, skapelsesfortellingene på. Dette bør elevene kjenne til.

3. **Seks dager eller seks perioder?**

Med utgangspunkt i disse to måtene å tolke Bibelen på, skapt på seks dager og en dag hvile eller skapt på seks perioder og en periode hvile, er det viktig at dette ikke er det som blir et frelsesspørsmål for elevene. For enkelte av elevene har sterke følelser i dette spørsmålet. Det å undre seg sammen med elevene over Guds skaperverk og at det er Gud som står bak, uansett hva vitenskapen finner ut. Dette gjør bare Gud større. Det er derfor også viktig å ikke stille gammel-jord og ung-jord kreasjonisme-syn mot hverandre. Her vil det være nesten like mange forskjellige meninger som det er personer i rommet.

“All sannhet er Guds sannhet, men ikke all sannhet står i Bibelen”¹.

---

¹ Michael Horton gir denne kommentaren i paneldebatt hos Ligonier Ministries (2012), <https://www.youtube.com/watch?v=5fQMfwHFs6Q>

4. Unngå «God of the gaps»

Fysikeren og teologen J. Polkinghorne er opptatt av at vi som kristne ikke må falle i fristelse for å putte Gud inn i alle de gapene eller hullene som vitenskapen ikke kan forklare. Vitenskapen er stadig i bevegelse, og prøver vi å gi teologiske svar på naturvitenskapelige spørsmål kan vi både ende opp med feil svar, og samtidig lage mindre plass til Gud etterhvert som mer og mer blir kartlagt vitenskapelig². Det er viktig å ha denne horisonten når det fantastiske og vidunderlige både med vitenskap og det skapte skal fremlegges for elevene. Verdensundring er både sunt og naturlig, og som dette dokumentet også viser er det vanskelig å finne klare bevis i noen retning.

5. Hva skal læreren selv tro?

Det er ikke nødvendig at den enkelte lærer må tillegge seg et bestemt syn pålagt av DELK vedrørende skapelsen. Som dokumentet viser respekterer vi at det finnes ulike syn. Det er lærerens oppgave å hjelpe elevene til å respektere hverandres syn. Den beste måten å gjøre det på er å være et forbilde.

6. Hva skal elevene lære av skapelsesfortellingene?

I tillegg til å lære hva som faktisk står i de tre første kapitlene i Bibelen, er det også viktig at de lærer å stille spørsmål til bibeltekstene. Ikke spørsmål som skaper tvil om tekstene, men spørsmål av typen «Hva betyr dette for oss?» På den måten øker forståelsen for tekstene og vi oppdager ikke sjelden at Bibelen har dypere lag enn det kan synes som ved første øyekast. Ved å stille gode spørsmål kan vi oppdage andre og like viktige sannheter som tekstene. Som for eksempel - Hvem eier verden, og hva har vi her å gjøre.

7. Menneskesynet

Det er viktig at våre skoler formidler et menneskesyn som viser at alle mennesker er skapt i Guds bilde. Vi er ikke et høyerestående dyr som har blitt til ved en tilfeldighet, men vi er unike vesener nedstammet fra to virkelige historiske personer, Adam og Eva.

8. Forvalteransvaret

Gud har skapt verden og plassert oss i den for å ta vare på den. «Og Gud Herren tok mennesket og satte ham i Edens hage til å dyrke og verne den.» 1 Mos 2,15. Elevene bør oppmuntres til å reflektere over hva dette betyr.

9 Anbefalt litteratur

Oversikt over anbefalt litteratur for allmenn interesse, spesielt for lærere og forkynnere. Det ligger også med linker til enkelte videoressurser.

10 Litteraturliste

Komplett litteraturliste.

---

² Kristen skaperetro – i troens og fornuftens verden, Knut-Willy Sæther. Tro og Vitenskap, Lunde forlag